

การพัฒนาารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน

Developing the Administrative Model of the Quality School of the Community

¹ขวัญจิรา จำปา และ ²สุวดี อุปปินใจ

³ไพโรภ รัตนชูวงศ์ และ ⁴พูนชัย ยาวีราช

¹Khuanjira chumpa and ²Suwadee Ouppinjai

³Pairop Rattanchuwong and ⁴Poonchai Yaviraj

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University, Thailand

E-mail: Khuan277@gmail.com, suwadee123@gmail.com

Received January 18, 2023; Revised January 24, 2023; Accepted February 15, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานหลายวิธี เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน โดยศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณภาพ สังเคราะห์เอกสาร ศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best practice) การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน และศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการบริหารโรงเรียนคุณภาพ โดยการสอบถามความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูล จำนวน 133 คน กำหนดรูปแบบและจัดทำประเด็นในการบริหารโรงเรียนคุณภาพ สร้างและตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นไปได้ด้วยตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน และประเมินความเหมาะสมและความ เป็นประโยชน์ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 36 คน วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา การหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนี PNI modified

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน มีความเหมาะสม และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ได้รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน (5 Quality school Model) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 หลักการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน องค์ประกอบที่ 3 ขอบข่ายภารกิจการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการประเมินผลการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน และองค์ประกอบที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ; การบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน; รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน

Abstract

This research is a mixed research method. The qualitative and quantitative data were collected for the purpose of research to develop a quality community school administration model. by studying basic information from the study of quality school management guidelines document synthesis A study of schools with best practices, interviews with 6 experts, and studying current and expected conditions of quality school management. By asking the opinions of 133 informants, specifying the format, and Making issues in the management of quality schools. Create and verify the accuracy and feasibility by inspecting from 9 experts and assessing the suitability and usefulness. 36 stakeholders analyzed the data by analyzing content, finding frequency, percentage, mean, standard deviation, and PNI modified index.

The results of the research revealed the development of the quality school administration model of the community. The community quality school management model (5 Quality school Model) consists of 5 elements as follows: Component 1 Principles of community quality school administration. Component 2: Objectives of Community Quality School Management Component 3: The scope of missions for community quality school administration Component 4: Guidelines for evaluating community quality school administration and Component 5: Factors affecting the success of community quality school administration.

Keywords: Pattern development; Community Quality School Management; Community quality school administration model

บทนำ

โรงเรียนคุณภาพของชุมชนหมายถึงโรงเรียนประถมศึกษา หรือโรงเรียนขยายโอกาส ที่พิจารณาจากแผนที่และสภาพภูมิศาสตร์ที่มีความพร้อมและเหมาะสม โดยมีโรงเรียนเครือข่ายโดยรอบสามารถนำนักเรียนมารวมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ให้เกิดความเชื่อมั่นต่อชุมชนและผู้ปกครอง โดยมีนโยบายขับเคลื่อนโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ลงสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เริ่มจากแนวคิดในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก มีการรวบรวมการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขปัญหา ครูไม่ครบชั้น ครูมีความสุขกับการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาพร้อมที่จะพัฒนาโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

เปิดโอกาสให้มีการบริหารจัดการเพิ่มโอกาสให้นักเรียนมีทางเลือกโรงเรียนที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ตั้งอยู่ในพื้นที่ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ของชุมชน เป็นโรงเรียนต้นแบบสามารถให้บริการการศึกษาอย่างมีคุณภาพ มีความพร้อมในการ จัดการเรียนการสอนมีอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วม ในการส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการบริหาร บ้าน วัด รัฐ โรงเรียน โดยมุ่งเน้นการพัฒนา โรงเรียนให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามบริบทของตนเอง สร้างโอกาสให้นักเรียนในพื้นที่ได้รับการ พัฒนาอย่างเต็มที่เกิดความเท่าเทียมและครอบคลุมทั่วประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน, 2564)

ภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว “ผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือ” ที่เรียกว่า VUCA World คือ โลกในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงเล็ก ๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหญ่ ๆ ได้ โลกจึงเกิดความไม่แน่นอนสูง พยากรณ์ได้ยาก ส่งผลต่อความจำเป็นเร่งด่วนในการปรับปรุงระบบ การศึกษา เพื่อพัฒนาและเตรียมความพร้อมบุคลากรของประเทศให้พร้อมรับมือ การยกระดับ คุณภาพการศึกษาในประเทศไทย ต้องเร่งพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านคณิตศาสตร์และ วิทยาศาสตร์ รวมทั้งความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และการนำความรู้ไปใช้ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัลที่กำลังจะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต อันใกล้นี้ ด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ต้องสร้างโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงทุก กลุ่มเป้าหมาย และลดความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ ด้านการมุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถใน การแข่งขันของประเทศ ในโลกยุคปัจจุบัน ด้านการปรับปรุงระบบการบริหารการศึกษาให้มี ประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของประเทศไทยยังไม่ดีมากนัก ไม่ ว่าจะเป็นด้านการลงทุนทางการศึกษาที่ไม่ตอบสนองต่อคุณภาพการศึกษาอาจเนื่องมาจากการลงทุน ทางการศึกษาของภาครัฐส่วนกลางจะเป็นกิจกรรมประเภทการจัดการศึกษาที่เป็นค่าใช้จ่ายด้าน บุคลากรมากที่สุด และยังขาดมีส่วนร่วมในการลงทุนจากภาคส่วนอื่น ประกอบกับบริหารจัดการ ทรัพยากรได้ไม่คุ้มค่า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) ด้านความสามารถในการแข่งขัน และสมรรถนะการศึกษาของไทย เมื่อเทียบกับนักเรียนนานาชาติอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าหลายประเทศ และ ความก้าวหน้าอย่างก้าวกระโดดในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้การผลิตและการบริหารจัดการ เปลี่ยนไปสามารถใช้ระบบคอมพิวเตอร์หุ่นยนต์ระบบอัตโนมัติปัญญาประดิษฐ์ (AI) มากขึ้น (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) การศึกษาไทยควรต้องปรับเปลี่ยนจากการให้ความสำคัญที่ความรู้ มาเป็นการให้ความสำคัญที่กระบวนการคิดของผู้เรียน คือ ทักษะที่จำเป็นตามแนวทางการพัฒนาใน ศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และ เทคโนโลยี 3) ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ (นรรักษ์ต์ ผันเชียร, 2564)

การปฏิรูปการศึกษาของไทยไม่สามารถไปถึงคุณภาพได้ มีสาเหตุสำคัญสรุปได้ดังนี้

- 1) โครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาเป็นแบบรวมศูนย์
- 2) การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองส่งผลต่อการบริหารจัดการ
- 3) ระบบการศึกษาไม่เอื้อต่อการสร้างความรับผิดชอบ
- 4) แนวคิดวัฒนธรรมที่มีต่อระบบการศึกษา ของคนไทยที่มุ่งเน้นการทดสอบแบบท่องจำ
- 5) หลักสูตรการจัดการเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีไม่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และ
- 6) ระบบการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ยังไม่มีการประเมินสมรรถนะตามวิชาชีพที่แท้จริง (มนต์ภัส มโนการณ, 2561) ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงสู่องค์การดิจิทัลไทยแลนด์ 4.0 ในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญคือบทบาทผู้นำ โครงสร้างองค์การ การเตรียมคนรับการเปลี่ยนแปลงสู่องค์การดิจิทัล ความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในกระบวนการทำงาน การเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและปรับตัว ความมุ่งมั่นและวัฒนธรรมองค์การ (โกศล จิตวิรัตน์, 2562)

การขับเคลื่อนโรงเรียนคุณภาพของชุมชนเป็นนโยบายสำคัญที่จะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านคุณภาพ ด้านโอกาส และด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วม ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาสื่อวัสดุอุปกรณ์และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และนำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อให้ได้ผลผลิต คือ ผู้เรียนมีคุณภาพ และความจำเป็นในการสร้างโรงเรียนคุณภาพของชุมชนให้เกิดขึ้น เนื่องจากจากสถานการณ์ปัจจุบันมีจำนวนเด็กนักเรียนลดลง จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและเด็กขาดโอกาสทางการศึกษาที่ยังต้องพัฒนาให้มีคุณภาพอย่างเต็มที่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) การขับเคลื่อนโรงเรียนคุณภาพไม่สามารถเดินไปพร้อมกันได้เนื่องจากจำนวนโรงเรียนมีจำนวนมาก หลายขนาด หลายประเภทกระจายอยู่หลายพื้นที่ที่บริบทที่มีความแตกต่างกัน มีทั้งหมดจำนวน 31,508 โรงเรียน แยกเป็นระดับประถมศึกษา จำนวน 29,054 โรงเรียน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 2,361 โรงเรียน การศึกษาสงเคราะห์ จำนวน 50 โรงเรียน และโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จำนวน 43 โรงเรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและปัญหาดังกล่าวจึงทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนอย่างเป็นระบบ เกิดโรงเรียนคุณภาพของชุมชนต้นแบบและบรรลุตามเป้าหมายสำคัญของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ว่า “สพฐ. วิถีใหม่ วิถีคุณภาพ พื้นที่พื้นฐาน นวัตกรรมขับเคลื่อน” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) ผลักดันให้เกิดโรงเรียนคุณภาพของชุมชนได้สำเร็จ เป็นมิติใหม่แห่งการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ และสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาตั้งแต่ระดับรากหญ้าของการจัดการศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการของชุมชน มีความเหมาะสมรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน
4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน

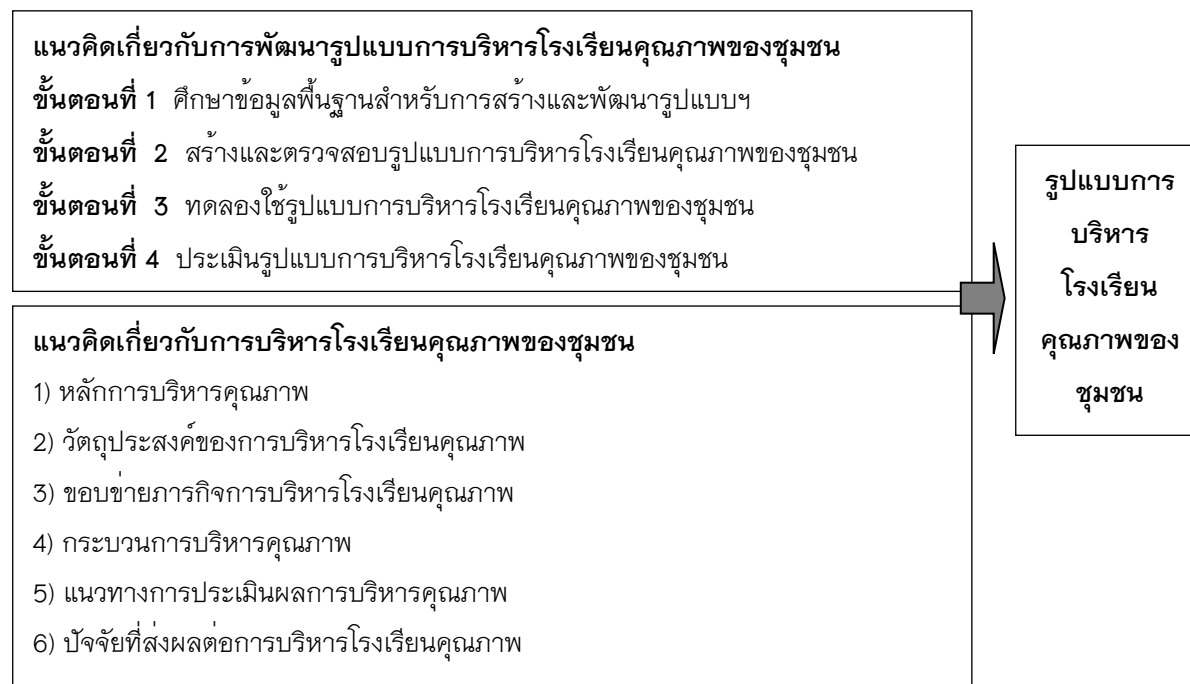
จากการศึกษาแนวคิด Willer (1986), Joyce and Weil (1996), Eisner (1976), รัตนะ บัวสนธ์ (2563), และ วาโร เฟ็งสวัสต์ (2553) ผู้วิจัยสังเคราะห์การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างรูปแบบฯ ขั้นตอนที่ 2 สร้างและตรวจสอบรูปแบบฯ ขั้นตอนที่ 3 ทดลองการใช้รูปแบบฯ และขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบฯ

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน

ผู้วิจัยศึกษาและสังเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการและนักการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารคุณภาพ และการบริหารโรงเรียนคุณภาพ ของ Brown and Moberg (1980), Deming (1989), Tenner and Detoro (1992), Sammons, Hillman and Moretimore (1995), สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2553), สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (2560), สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2560), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564), ชีระ รุญเจริญ (2545), สมกิต บุญยะโพธิ์ (2555), เบญจนารถ อมรประสิทธิ์ (2557), สมาน อัสวภูมิ (2558), สมภาพ ลิ้มยรัตน์ (2560), และ อร่าม วัฒนะ (2561) โดยสังเคราะห์สรุปการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ดังนี้ 1) หลักการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน 2) วัตถุประสงค์ของการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน 3) ขอบข่ายภารกิจการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน 4) กระบวนการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน 5) แนวทางการประเมินผลการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน และ 6) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบถึงการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน มีขั้นตอนที่ชัดเจนเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยและการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ทำให้เห็นภาพลักษณ์ของโรงเรียนคุณภาพของชุมชนที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานหลายวิธี (mixed method research) (Creswell & Plano Clark, 2011) ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) และวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน โดยการสังเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน โดยการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best practice)

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนคุณภาพ จำนวน 4 ท่าน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured Interview)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์แบบ Online และสถานที่จริง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอเป็นตารางและสรุปเป็นความเรียง

ขั้นที่ 1.3 การศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์คุณสมบัติ
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured Interview)
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดย สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) ผ่านระบบ Zoom วิดีโอ คอมมิวนิเคชันส์ (Zoom Video Communications) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอเป็นตารางและสรุปเป็นความเรียง

ขั้นที่ 1.4 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนคุณภาพของชุมชน จำนวน 18 เขตตรวจราชการ และ กรุงเทพมหานคร รวม 19 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายบริหารงาน และครูผู้สอน รวมจำนวนทั้งสิ้น 133 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเป็นแบบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Item of Objective Congruence : IOC) แต่ละข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2558) และหาค่าความเชื่อมั่น โดยทดลองใช้ (Try-out) กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 2 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายบริหารงาน และครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น 30 คน หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) โดยมีค่าความเชื่อมั่นค่า α ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามมีความเชื่อมั่น
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลส่งแบบสอบถามฉบับจริงทางไปรษณีย์ไทยและตอบแบบสอบถามทาง Google form โดยใช้เวลาในการติดตาม 1 เดือน
4. การวิเคราะห์ข้อมูล แจกแจงความถี่และหาร้อยละ นำเสนอในรูปตารางอธิบายได้ ตาราง วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยใช้เทคนิคหรือการคำนวณหาค่าดัชนี (PNI modified) จัดลำดับความต้องการจำเป็น

ขั้นที่ 1.5 การสรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน

1. แหล่งข้อมูล สรุปผลการศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ในการดำเนินการตามขั้นที่ 1.1 – 1.4
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบบันทึกสรุปรายละเอียด ผลการสังเคราะห์ข้อมูลขั้นที่ 1.1 –

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสรุปผลการดำเนินการขั้นที่ 1.1 – 1.4

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำผลการศึกษาตามขั้นที่ 1.1 – 1.4 มาสรุปสาระสำคัญเพื่อนำมาวางรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ประกอบด้วย 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 2.1 ร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชนโดยผู้วิจัยนำผลการสังเคราะห์จากขั้นตอนที่ 1 มาใช้ในการร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน

ขั้นที่ 2.2 ตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 9 ท่าน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) ผ่านระบบห้องประชุม Smart Meeting Room เพื่อรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะ และขอความอนุเคราะห์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรายบุคคล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลความหมายของรูปแบบฯ ในแต่ละด้าน โดยมีเกณฑ์ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าไม่เกิน 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 1 โรงเรียน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1) คู่มือการนำรูปแบบไปใช้ 2) ปฏิทินการดำเนินกิจกรรมการทดลองการนำรูปแบบไปใช้ 3) แบบประเมินสภาพการดำเนินงานตามรูปแบบฯ 4) แบบประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนและบุคลากร 5) แบบประเมินความพึงพอใจ มีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการทดลองเชิงปฏิบัติการเป็นการนำรูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในสถานการณ์จริงตามปฏิทิน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และกลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียนคุณภาพของชุมชน จำนวน 36 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ เป็นแบบประเมิน มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการส่งรูปแบบฯ และแบบประเมินฉบับจริงทางไปรษณีย์ ไทยและขอความอนุเคราะห์หัดอบแบบสอบถามทาง Google form
4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลความหมายเกณฑ์แต่ละด้าน จะต้องมียุทธศาสตร์ตั้งแต่ 3.50 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าไม่เกิน 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน มี 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน 2) สร้างและตรวจสอบรูปแบบฯ 3) ทดลองใช้รูปแบบฯ 4) ประเมินรูปแบบฯ และรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน 2) วัตถุประสงค์ของการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน 3) ขอบข่ายภารกิจการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน 4) แนวทางการประเมินผลการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน 5) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 หลักการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน มีดังนี้ 1) หลักการนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ 2) หลักการมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) หลักการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 4) หลักการใช้พื้นที่เป็นฐาน 5) หลักการใช้นวัตกรรมขับเคลื่อน และ 6) หลักการมีส่วนร่วมของเครือข่าย

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการบริหารโรงเรียนคุณภาพ ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน 2) เพื่อส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาและใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต 3) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ให้มีความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

องค์ประกอบที่ 3 ขอบข่ายภารกิจการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ดังนี้ 1) วิธีดำเนินการบริหาร 1.1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสถานศึกษา 1.2) การพัฒนาศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษา 1.3) การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา 1.4) การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 1.5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมพัฒนาของเครือข่าย 1.6) การพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล 2) กระบวนการบริหารคุณภาพ 2.1) การวางแผนคุณภาพ (Quality Planning) 2.2) การดำเนินงานที่มีคุณภาพ (Quality Implementation) 2.3) การกำกับดูแลคุณภาพ (Quality Supervision) 2.4) ขั้นตอนการประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) 2.5) การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (Quality Continuous Improvement)

องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการประเมินการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน มีดังนี้ 1) ประเด็นการประเมินการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ประกอบด้วย 1.1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 1.2) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 1.3) ด้านสมรรถนะผู้เรียน 1.4) ด้านทักษะชีวิต 1.5) ด้านสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน และจัดการเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) วิธีการประเมิน ประกอบด้วย 2.1) พิจารณาจากรายงานและเอกสารที่เกี่ยวข้อง 2.2) สัมภาษณ์ผู้บริหาร/ครู 2.3) ใช้แบบสอบถามผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2.4) ใช้แบบประเมินสภาพจริง

องค์ประกอบที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน มีดังนี้ 1) ปัจจัยด้านผู้บริหารการศึกษาระดับเขตพื้นที่ มีความเข้าใจสภาพบริบทพื้นที่ของสถานศึกษาแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน การสร้างสัมพันธภาพที่ดี มีการสื่อสารเชิงบวก สร้างความเข้าใจในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติได้จริง 2) ปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความมุ่งมั่น ตั้งใจในการร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้นวัตกรรม ลงสู่การปฏิบัติได้อย่างจริงจัง 3) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่าย การสร้างเครือข่ายในระดับเขตพื้นที่ และระดับสถานศึกษา ควรเข้าร่วมดำเนินการขับเคลื่อนการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ตั้งแต่ขั้นตอนการสร้าง ความเข้าใจกับสถานศึกษาเครือข่าย ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผลการตรวจสอบรูปแบบ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่ามีคุณภาพถูกต้องและความเป็นไปได้ โดยภาพรวมพบว่า มีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.61$, S.D = 0.44) มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$, S.D = 0.22)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบ มีดังนี้ 1) ผลการประเมินสภาพการดำเนินงานตามรูปแบบ พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องของการดำเนินงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการประเมินสมรรถนะ จากคะแนนก่อนและหลังการทดสอบ พบว่า เฉลี่ยคะแนนจากการทดสอบก่อนพัฒนาต่ำกว่าหลังพัฒนา เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า คะแนนหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 3) ผลการประเมินความพึงพอใจ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรสนับสนุนอื่น มีความพึงพอใจต่อรูปแบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ในภาพรวม ตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) มีความเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{x} = 4.82) มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{x} = 4.83) เช่นกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน มี 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน 2) สร้างและตรวจสอบรูปแบบฯ 3) ทดลองใช้รูปแบบฯ 4) ประเมินรูปแบบฯ และรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน 2) วัตถุประสงค์ของการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน 3) ขอบข่ายภารกิจการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน 4) แนวทางการประเมินผลการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน 5) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการดำเนินการพัฒนารูปแบบให้มีคุณภาพที่เชื่อถือได้นั้น ย่อมต้องดำเนินการพัฒนารูปแบบโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) เป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้า คิดค้น อย่างเป็นระบบ น่าเชื่อถือ มีเป้าหมายในการพัฒนาผลผลิต เทคโนโลยีสิ่งประดิษฐ์สื่อ อุปกรณ์ เทคนิควิธีหรือรูปแบบการทำงาน ระบบบริหารจัดการ หรือ “นวัตกรรม” และทดลองใช้จนได้ผลเป็นที่น่าพอใจแล้วจึงนำไปเผยแพร่เพื่อพัฒนางาน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ รัตนะ บัวสนธ์ (2563) กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา เป็นการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือดำเนินการในแต่ละขั้นตอน โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือการได้นวัตกรรมการศึกษาที่เป็นต้นแบบ สามารถนำไปใช้หรือแก้ไขปัญหาทางการศึกษาได้จริง โดยมีขั้นตอนดำเนินงานเช่นเดียวกันกับการวิจัยและพัฒนาทั่ว ๆ ไป คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน หรือสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาหรือการจัดการเรียนการสอน 2) การออกแบบสร้าง ประเมินนวัตกรรม 3) การนำนวัตกรรมที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ และ 4) การประเมินและปรับปรุงนวัตกรรมการศึกษา และสอดคล้องกับ อร่าม วัฒนนะ (2561) ได้วิจัย เรื่องรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนนำ ประกอบด้วยแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบ หลักการพื้นฐานของรูปแบบ และวัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด 2) เนื้อหา ประกอบด้วย องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด กระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ 3) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ผลการประเมินทุกรายการ มีผล

การประเมินส่วนใหญ่อยู่นีในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ สุวดี อุปปีนใจ และคณะ (2564) ศึกษาเรื่อง ระบบและกลไกการบริหารคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สามารถตอบสนองของการเปลี่ยนแปลงในโลกอนาคต พบว่าระบบ PIMECI หมายถึง P: Quality Planning, I: Implementation, M & E: Monitoring และการประเมินผล และ CI: การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และกลไกการจัดการคุณภาพ ประกอบด้วย 4 กลไก ได้แก่ การวางแผนคุณภาพ, การนำไปปฏิบัติ, การติดตามและประเมินผล และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีคุณภาพต้องอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน สอดคล้องกับ สมกิต บุญยะโพธิ์ (2555) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี พบว่า องค์ประกอบในการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) การวางแผนกลยุทธ์ 4) การบริหารทรัพยากรบุคคล 5) กระบวนการบริหารจัดการ 6) ความคาดหวังต่อความสำเร็จต่อผู้เรียน ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความถูกต้อง ครบคลุม เหมาะสมและเป็นไปได้ และสอดคล้องกับ ปาณิสรา สิงหพงษ์ (2555) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารตามแนวทางรางวัลคุณภาพแห่งชาติ ที่มีผลต่อการเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล ในสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัชฌิมเขต 4 จังหวัดปทุมธานี พบว่า ระดับการบริหารตามแนวทางรางวัลคุณภาพแห่งชาติของโรงเรียนมาตรฐานสากล อยู่ในระดับมาก ระดับการเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล อยู่ในระดับมาก การบริหารตามแนวทางรางวัลคุณภาพแห่งชาติ มีความสัมพันธ์กับการเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง การบริหารตามแนวทางรางวัลคุณภาพแห่งชาติส่งผลต่อการเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง และด้านการวัดการวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ด้านผลลัพธ์ ด้านการนำองค์การ และด้านการจัดกระบวนการสามารถทำนายการเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล ได้ร้อยละ 59.00

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องของการดำเนินงานโดยภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ผลการประเมินสมรรถนะจากคะแนนก่อนและหลังการทดสอบ พบว่า เฉลี่ยคะแนนจากการทดสอบก่อนพัฒนาต่ำกว่าหลังพัฒนา เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า คะแนนหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และผลการประเมินความพึงพอใจ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรสนับสนุนอื่น มีความพึงพอใจต่อรูปแบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ วรวรรณ สังข์พันธ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายใน ที่เน้นการนำผลไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: การประยุกต์ใช้การประเมินแบบเสริมพลัง พบว่า (1) สภาพการประเมินคุณภาพภายในและใช้

ผลการประเมิน พบว่าการประเมินคุณภาพภายในเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษา และครูวิชาการ หรือครูผู้รับผิดชอบหลักงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษามุ่งเน้นใช้ผลการประเมินมาตรฐานที่ 1 ประเด็นพิจารณาพัฒนาการจากผลการสอบระดับชาติ และมีความต้องการจำเป็นที่จะพัฒนาเรื่องการจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพภายใน สภาพปัญหาที่สำคัญ คือ การประเมินคุณภาพภายในต้องใช้เวลามากเนื่องจากผู้เกี่ยวข้องให้ข้อมูลล่าช้า (2) ระบบการประเมินคุณภาพภายในเขื่องมีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันคือวัตถุประสงค์ หลักการ การดำเนินการประเมินแบบเสริมพลัง โดยที่มณฑล และกลไกการทำงานของระบบ พบว่า ระบบการประเมินคุณภาพภายในมีคุณภาพด้านความมีประสิทธิภาพ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสมในระดับมาก ส่วนด้านความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด (3) ผลการทดลองใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายใน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูมีความรู้ในการประเมินหลังการอบรมสัมมนาสูงกว่าก่อนอบรม มีทัศนคติสูงกว่าคะแนนเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความพึงพอใจในการอบรมอยู่ในระดับมาก มีพฤติกรรม 10 หลักการตามแนวทางการประเมินแบบเสริมพลังสูงขึ้น และผลการปฏิบัติการใช้ผลการประเมินคุณภาพภายในอยู่ในระดับมาก และสถานศึกษามีผลการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับดีเยี่ยม มีบางประเด็นพิจารณาอยู่ในระดับดี (4) ผลการประเมินคุณภาพของระบบการประเมินคุณภาพภายใน โดยผู้ทดลองใช้ระบบดังนี้ ที่มณฑล ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ แสดงให้เห็นว่า ระบบมีคุณภาพด้านความมีประสิทธิภาพ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด และโดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนขนาดเล็ก แสดงให้เห็นว่าระบบมีคุณภาพด้านความมีประสิทธิภาพ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นคุณภาพด้านความถูกต้อง อยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 4 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความเห็นว่ามี ความเหมาะสมและมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนา รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน อย่างเป็นระบบตามหลักการพัฒนารูปแบบ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ตามลำดับ ซึ่งเป็นการดำเนินการศึกษาวิจัยอย่างเป็น ระบบ สอดคล้องกับ บุญชม ศรีสะอาด (2554) ได้กล่าวถึงการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนา รูปแบบนั้นอาจทำได้ 2 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 การสร้างหรือการพัฒนา รูปแบบ ผู้วิจัย ยกวางหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อน โดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี และผลการศึกษาหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพ สถานการณ์ต่าง ๆ กำหนดองค์ประกอบในรูปแบบ ผู้วิจัยคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นแล้วปรับปรุง เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม ชั้นที่ 2 การประเมินรูปแบบเพื่อทดสอบดูความเหมาะสมจากแนวคิด ดังกล่าว ตามขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบที่เป็นหลักใหญ่ๆ ได้ดังนี้ คือ ขั้นตอน

การวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสำรวจความคิดเห็น การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น การออกแบบรูปแบบ และตรวจสอบรูปแบบ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งได้รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน (5 Quality School Model) เป็นรูปแบบที่นำไปเป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ที่มีความเหมาะสมกับสภาพบริบทแต่ละพื้นที่และสอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ส่งผลถึงการพัฒนาคูณภาพผู้เรียน ที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนและผู้ปกครอง ดังแผนภาพที่ 2

รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน (5 Quality school Model)

แผนภาพที่ 2 รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน (5 Quality School Model)

จากแผนภาพที่ 2 แสดงถึงองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชนสามารถอธิบายโดยสังเขป ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ได้แก่ 1) หลักการใช้พื้นที่เป็นฐานเน้นให้ความสำคัญและเชื่อมั่นกับศักยภาพของบุคลากรในองค์กร 2) หลักการนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี 3) หลักการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อความยั่งยืนในการพัฒนาคุณภาพ 4) หลักการใช้นวัตกรรมขับเคลื่อนเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้นำด้านนวัตกรรม 5) หลักการมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียนหรือ

ผู้ให้บริการเป็นสำคัญ 6) หลักการมีส่วนร่วมพัฒนา เป็นการให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกันอย่างเต็มที่และเต็มความสามารถของบุคคลภายในและภายนอก

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการบริหารโรงเรียนคุณภาพ

1. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
2. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ให้มีความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
3. เพื่อส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาและใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

องค์ประกอบที่ 3 ขอบข่ายภารกิจการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน

1. ขอบข่ายภารกิจการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ได้แก่ 1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสถานศึกษา 2) การพัฒนาศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษา 3) การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา 4) การพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล 5) การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 6) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย
2. กระบวนการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน ได้แก่ 1) ขั้นการวางแผนคุณภาพ (Quality Planning) 2) ขั้นการดำเนินงานที่มีคุณภาพ (Quality Implementation) 3) ขั้นการกำกับดูแลคุณภาพ (Quality Supervision) 4) ขั้นการประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) 5) ขั้นการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (Quality Continuous Improvement)

องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการประเมินผลการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน

1. ประเด็นการประเมิน ได้แก่ 1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3) ด้านสมรรถนะผู้เรียน 4) ด้านทักษะชีวิต 5) ด้านสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานและจัดการเรียนการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษา
2. วิธีการประเมิน ได้แก่ 1) พิจารณาจากรายงานและเอกสารที่เกี่ยวข้อง 2) สัมภาษณ์ผู้บริหาร/ครู 3) ใช้แบบสอบถามผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) ใช้แบบประเมินสภาพจริง

องค์ประกอบที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน

1. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่าย
2. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา

สรุป

รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชนที่ทรงประสิทธิภาพ นำไปใช้ได้จริง มีความเหมาะสมกับสภาพบริบท สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) หลักการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน 2) วัตถุประสงค์ของการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน 3) ข่ายภารกิจการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน 4) แนวทางการประเมินผลการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน และ 5) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1.1 ควรกำหนดแนวทางการประเมินผลการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชนให้สอดคล้องกับพื้นที่และมีการกำกับดูแลอย่างต่อเนื่อง

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนคุณภาพของชุมชน

1.2.1 ควรส่งเสริมกำลังความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อกำหนดแผนการบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชนให้บังเกิดผลสำเร็จ และเป็นไปตามเป้าหมายได้ พบว่า ประกอบด้วย 1. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่าย การสร้างเครือข่ายในระดับเขตพื้นที่ และระดับสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยและพัฒนาารูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้พื้นที่เป็นฐานของโรงเรียนคุณภาพของชุมชน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า กระบวนการบริหารคุณภาพที่ต้องเน้นขึ้นการกำกับดูแลคุณภาพ (Quality Supervision)

2.2 ควรวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการบริหารงานโรงเรียนคุณภาพของชุมชน เกี่ยวกับการออกแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

โกศล จิตวิรัตน์. (2562). ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงสู่องค์กรดิจิทัลไทยแลนด์ 4.0

ในศตวรรษที่ 21. *Humanities, Social Sciences, and Arts*, 12(6), 1,796–1,816.

ชูศรี วงศ์รัตน์. (2558). *เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย: แนวทางสู่ความสำเร็จ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3).

กรุงเทพฯ: อมรรการพิมพ์.

- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- นรวิชัย พันธุ์เชียร. (2562). *การส่งเสริมการศึกษาไทยเพื่อรับมือกับโลกยุค VUCA*. สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2564, จาก <https://www.trueplookpanya.com/blog/content/76134/>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เบญจนาถ อมรประสิทธิ์. (2557). *รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ปาณิสรา สิงห์พงษ์. (2555). *การบริหารตามแนวรางวัลคุณภาพแห่งชาติที่ส่งผลต่อการเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14 จังหวัดปทุมธานี*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มนต์นภัส มโนการณ. (2561). *การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่*. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 19(1), 1-15.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2563). *การวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2553). *การวิจัยพัฒนารูปแบบ*. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 2(14), 1-15.
- วรวรรณ สังข์พันธ์. (2560). *การพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในที่เน้นการนำผลไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: การประยุกต์ใช้การประเมินแบบเสริมพลัง*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *สภาวะการศึกษาไทย 2561/2562 การปฏิรูปการศึกษาในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *ข้อเสนอระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคตในปี 2040*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2560). *กรอบแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ (พ.ศ. 2559-2563)*. ม.ป.ท.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *ร่างโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ม.ป.ท.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *คู่มือการจัดตั้งงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*. ม.ป.ท.
- สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ. (2560). *เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ ปี 2561-2562. TQA Criteria for Performance Excellence Framework 2561-2562*. กรุงเทพฯ: ตะวันออก.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2553). *คู่มือการบริหารจัดการระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล*. ม.ป.ท.

- สุวดี อุปปีนใจ. (2564). ระบบและกลไกการบริหารคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกอนาคต. *วารสารศิลปการจัดการ*, 6(3), 1369–1391.
- สมกิต บุญยะโพธิ์. (2558). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเป็นเลิศ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมาพร ลีภัยรัตน์. (2560). *รูปแบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล ระดับประถมศึกษา*. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สมาน อัครภูมิ. (2558). รูปแบบการบูรณาการระบบการประกันคุณภาพภายในกับการบริหารสถานศึกษา สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดกลาง. *วารสารบริหารการศึกษาบัณฑิต*, 5(2), 185–192.
- อร่าม วัฒนนะ. (2561). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Brown, W.B., & Moberg, D.J. (1980). *Organization Theory and Management: A Macro Approach*. New York: John Wiley and Sons.
- Creswell, J.W., & Plano Clark, V.L. (2011). *Designing and Conducting Mixed Methods Research*. (2nd ed.). Los Angeles: Sage Publications.
- Deming, E.W. (1989). *Out of The Crisis*. USA: The Massachusetts Institute of Technology Center for Advanced Engineering Study.
- Eisner, E. (1976). Educational Connoisseurship and Criticism: Their Form and Functions in Educational Evaluation. *The Journal of Aesthetic Evaluation or Education*, 10(3/4), 135–150.
- Sammons, P., Hillman, J., & Mortimore, P. (1995). *Key characteristics of effective school: A review of school effective research*. London: Office for Standards in Education.
- Tenner, A.R., & Detoro, L.J. (1992). *Total quality management: Three steps to continuous improvement*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Willer, D. (1986). *Theory and the experimental investigation of social structures*. New York: Gordon and Breach Science.